

**AGRONOM FRIDOLF ISBERGS
SAMLING**

**NUCKÖ
STORA RÅGÖ
KORS**

Arkivbildaren

Agronom Fridolf Isberg föddes den 19 januari 1906 i Nuckö församling i Estland. Han tillhörde landets svenskspråkiga kustbefolkning och sedan unga år intresserade han sig för den folkliga kulturen hemmavid. Inför hotet av Röda arméns inmarsch och rysk ockupation lämnade Isberg Estland och flydde till Sverige.

Han gifte sig 1950 med Ida Bäckman (född 1923) och fick med henne barnen Erik (född 1957) och Inger (född 1960). Fridolf Isberg, som var verksam in i det sista med sitt forskningsarbete, avled den 13 augusti 1980.

Efter att ha blivit agronom vid Lantbrukshögskolan på Ultuna i Uppsala verkade han som lärare i lantbruk, först i hemlandet och från 1944 i Sverige. En tid var han rektor för folkhög- och lantmannaskolorna på Birkas i Nuckö. Från 1950 och fram till pensioneringen tjänstgjorde han i Tenhult i Småland.

Isbergs forskning gällde främst - för att inte säga så gott som uteslutande - hemsöcken Nuckö. Vad gäller byggnadsminnena koncentrerade han sig på byn Klottorp. Resultatet har redovisats i form av noggranna teckningar. Sextiotvå ritningar jämte skisser redovisar dessa undersökningar.

Isberg samarbetade med rikssvenskarna professor Gideon Danell (språk) och rektor Per Söderbäck (kulturhistoria).

Samlingen

I den Isbergiska samlingen finns en volym i större format som innehåller tomtkartor, husritningar och skisser. Två volymer innehåller fotografier av ritningarna med tillhörande korta kommentarer.

Två volymer innehåller en av Isberg upprättad ordlista avseende Nucköområdet. I en volym har samlats anteckningar om fester, seder och bruk m. m.

Den sjunde volymen är en samling handlingar från 1700- och 1800-talen gällande främst Stora Rågö. Därutöver några strödda papper gällande Kors, som sedan 1710 hade gemensam kyrkoherde med S:t Matthias.

Beståndet omfattar sju volymer, svarande mot 0,5 hyllmeter.

Förvärv

Samlingen har deponerats hos riksarkivet dels av Estlandsutskottet (volym 7) åren 1981 och 1983, dels ock av Hans och Lydia Pöhls minnesfond (genom docent Elmar Nyman och professor Göran Hoppe) i januari 1997.

Innehållet i volym 7 har tidigare hos Riksarkivet kallats "Rektor Per Söderbäck's samling gällande Stora Rågö". Dessa handlingar var emellertid endast ute på långlån från Isberg till Söderberg.

Tillträde

Samlingen är fritt tillgänglig.

Ordnings- och förteckningsarbete

Samlingen har ordnats och förtecknats av arkivarie Rur i april 1997. För detaljerade uppgifter hänvisas till de båda reversalen (bilagor till denna förteckning).

Hänvisningar

Riksarkivet

Professor Göran Hoppes förteckning/reversal

Nuckö församlingsarkiv

Rågöstiftelsens arkiv

Professor Helge Kjellins samling

Nordiska museet

F. Isbergs etnologiska arbetspapper

Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala

F. Isbergs uppteckningar gällande Nuckömålen, gjorda efter Maria Isberg (född Grönberg) med flera.

Ortnamnsarkivet i Uppsala

Fridolf Isbergs anteckningar

Riksarkivet i Helsingfors

Fridolf Isbergs samling

Litteratur

Per Söderbäck: *Estlands svenskbygd* (1939) och *Rågöborna* (1940).

Se även hänvisningar gällande arkiv och litteratur i förteckningen gällande S:t Mikael's församling i Reval.

Serierubrik Handlingar gällande Nuckö m.m.			Signum 1
Plats	Volym	Tid	Anmärkning
	1	1927-1979	<p>Redovisning av undersökningar gällande Klottorps by i Nuckö socken.</p> <p>Tomtkartor (30).</p> <p>Utförda teckningar gällande boningshus och ekonomibyggnader (62).</p> <p>Skisser (58).</p> <p>Volymen har stort format (trälåda).</p> <p>Se även professor Göran Hoppes reversal (bilaga 2). Gäller även volymerna 2-6.</p>
	2	1979	Fotografier av teckningar gällande hus i Klottorp. Även negativ film.
	3	1979	Fotografier av teckningar gällande hus i Klottorp.
	4	1957-1979	Ordlista över Nuckömålet A-K.
	5	1957-1979	Ordlista över Nuckömålet L-Ö.
	6	1927-1944	<p>Strödda anteckningar gällande språk och folkminne i Nuckö socken.</p> <p>Livet i Klottorp. Genealogier, djurnamn, ord som börjar på "pengar".</p>

Serierubrik Handlingar gällande Nuckö m.m.			Signum 1
Plats	Volym	Tid	Anmärkning
	7	1700t-1800t	<p>Midsommar på Birkas.</p> <p>Register gällande etnologiska anteckningar rörande Estlands svenskbygder.</p> <p>Gamla papper gällande Kors och Stora Rågö.</p> <p>Anmärkningar</p> <p>Rågöarna knöts 1897 som kapell till S:t Mikael's församling i Reval.</p> <p>De i denna volym aktuella handlingarna lånades någon gång under mellankrigstiden ut till Per Söderbäck.</p> <p>Tolkningar av handlingar har gjorts av Söderbäck och prosten Erik Meurling i Krisdala.</p> <p>Se 1981 års reversal (Bilaga 1).</p>

Förteckning över diverse handlingar från Nuckö, Rågöarna och
Kors i Estland

1. " Husen i Klottorps by, Nuckö socken, Estland" :

Teckningar och planritningar över byggnader samt
översiktskarta och kort beskrivning av byn Klot-
torp - allt av agronom Fridolf Isberg (139 numre-
rade sidor)

1 pärm

2. 1700- och 1800-talsanteckningar från Stora Rågö
och Kors socken: x/

a/ "Jürgens papper"

4 kuvert

b/ "Handskrifter från Stora Rågö"

3 kuvert.

c/ Preliminär inventarielista (med transkrip-
tion) över Rågö-papperen

1 bunt

d/ "Diverse", bl.a. utdrag ur Kors kyrk-
böcker.

1 kuvert

x/ Rågö-papperen medfördes av rektor Per Söderbäck,
Lunnevals folkhögskola, till Sverige under
mellankrigstiden.

Ovanstående emottaget

Mars 1981.

Fridolf Isbergs efterlämnade papper.

28/1 1997

Översiktlig förteckning upprättad av Göran Hoppe 19961208
Del 1. Deponerat i RA 19970128.

54 - 347 - 97

1. Grön plan trälåda (specialsnickrad för ändamålet).

A. Svartvita negativ i vita kuvert märkta Film I-VI (med dupletter inklusive ett brunt B5-kuvert av de flesta): Husen i Klottorp, Nuckö socken. Teckningar av Fridolf Isberg utförda under åren 1925-42. Identiska med de teckningar som finns i Isbergs sammanställning: Husen i Klottorp, vilken bl.a. finns i Riksarkivet i Estlandsutskottets papper.

B. Svartvita negativ märkta Film kartor. Föreställer de kartor över olika gårdar i Klottorps by, Nuckö socken, som Fridolf Isberg upprättade under 1941. Sammanlagt 29 negativ.

C. Laverade originalkartor i tusch på kartong i skala 1:500 över de olika gårdarnas tomter i Klottorps by, Nuckö socken (29 stycken). Följande gårdar finnes karterade: Hermas-Matsas; Hermas-Gustas; Hermas-Anders; Vävars; Luksas-Storgårds; Luksas-Lillgårds; Pjasch (Pears); Pjasch-Hannes (Pears-Johannes); Kärras; Matsas-Johans; Matsas-Tiäs; Knutors-Lillgårds; Knutors-Storgårds; Johans; Anders; Koppel; Skrädars; Tuvas; Moas; Nilsas; Melkjas; Martens, Irjas-Kristjans; Irjas-Gustas; Blees; Sevors; Simas. Ej fullbordade Tinis-Hansas och Tinis-Johans.

D. Detaljerade originalporträtt i tusch och grafit på kartong och papper av sammanlagt 119 byggnader i Klottorps by. Porträtten jämte planritningar återkommer i Isbergs sammanställning Husen i Klottorp och är utförda från 20-talet och fram till 1942. Det är alltså inte fråga om några minnesteckningar utan om genuina fältarbeten. Porträtten har mer eller mindre noggranna angivelser av vilka hus de föreställer. Isberg kunde ej få tag på film för att fotografera husen.

2. Pappkartong innehållande följande:

A. A4-pärm innehållande maskinskrivet koncept Ordlista över nucköområdet L-Ö.

B. A4-pärm innehållande maskinskrivet manuskript benämnt Släkregister och personalia för befolkningen i Klottorps by, Nuckö socken, Estland från senare hälften av 1800-talet till år 1974. Pärmens innehåller en del översikter över Klottorps bys historia och geografi men huvuddelen av innehållet utgöres av detaljerade genomgångar av varje gårds inbyggare inklusive Asoniksbyen, i realiteten finns en del anteckningar gjorda så sent som för 1979. Varje genomgång inleds med ett släkträd och därefter beskrivs i ett antal fall varje persons livsöde på mellan en tredjedels och en sida. Sannolikt har Isberg inte hunnit fullfölja arbetet. De gårdar som går igenom är följande: Anders 7 sid; Anders-Valdemars 4 s; Blees

8 s; Blees-Leos 3 s; Hermas-Matsas 6 s; Hermas-Antons 4 s; Hermas-Gustavs 4 s; Hermas-Nybondas 7 s; Johans 6 s; Knuters 8 s; Knuters-Lillgårds 6 s; Koppels 3 s. Kärras-Hansas 1 s; Kärras-Anders 1 s; Lill-Blees 1 s; Lillgårds-Kristofs 1 s; Lindvallsa 1 s; (personbeskrivningar saknas på de fem senaste) Luksas-Storgårds 6 s; Luksas-Augusts 3 s; Luksas-Lillgårds 1 s (personbeskrivningar saknas); Martens 1 s (personbeskrivning saknas); Matsas 1 s; Matsas-Leos (Buggjars) 1 s (personbeskrivningar saknas på dessa två); Matsas-Tias 3 s; Melkers 1 s; Nilsas 1 s (inga personbeskr. på dessa två); Pers-Hannes 1 s; Pers-Rudis 1 s; Peters 1 s; Simas 1 s; (inga personbeskrivningar på dessa fyra); Siverts 8 s; Skottbacks 1 s; Skräddars 1 s; Skräddars-Kristofs 1 s; Skräddars-Oskars 1 s; Skräddars-Rudis 1 s; Spikars 1 s; Spikars-Hermans 1 s; Tuvas 1 s; Tönnis-Hansas 1 s; (alla utom Siverts saknar personbeskrivningar); Vävars 8 s; Örjans-Gustavs 1 s; Örjans-Joels 1 s; Örjans-Kristians 1 s (alla utom Vävars saknar personbeskrivn); Örjans-Kristofs 3 s.

C. Häfte i kopia ❖❖❖ Sammansatta ord i Nuckömålet med pengar i ordets efterled. Upptecknade under tiden 1934-37 av Fridolf Isberg ❖❖❖.

D: Grön mapp innehållande diverse småpapper: .

- Sammansatta ord i Nuckömålet med -pengar i ordens förled. Duplett
- Uppteckning på mål ❖❖❖ Midsommardagen 1942 på Birkas. Duplett.
- Innehållsförteckning över samlingen Husbygget i Klottorp. 1 s. (Samlingen finns komplett i de olika förpackningarna.
- Bottenplan över boningshus, Tuvas gård tuschteckning.
- 2 ex av förteckning över ❖❖❖ Etnologiska samlingar från Nuckö socken, Estland upptecknade under tiden 1927-43 och därefter under tiden 1950-70 kompletterade genom utfrågning av äldre här i Sverige bosatta personer. Samlingarna äro ickeinlämnade till något arkiv här i Sverige eller utlandet. Uppteckningarna äro gjorda av Fridolf Isberg. ❖❖❖ Utgör en sammanställning av omfattningen av Isbergs Husbygget i Klottorp. 1 s.
- Förteckning över ❖❖❖ Etnologiska samlingar från Estlands svenskbygd ❖❖❖ upptecknade av Fridolf Isberg. Sammanställning över vilka uppteckningar Isberg gjort samt när och till vilket arkiv de lämnats. 28 sidor. Original plus kopia.
- 5 blad från ordlistan
- 1 löst blad i A5 från någon form av historik över svenskbygden.

E. Pärm innehållande maskinskrivet koncept till ❖❖❖ Ordlista över Nuckömålet ❖❖❖, A-K.

F. Pärm innehållande ❖❖❖ kopior över tryckta uppsatser ❖❖❖.

Gäller följande material:

En ny bostadstyp från 1890-talet på Tuvas gård i Klottorp. 6 s Kustbon 1973

Namn på husdjurens anatomiska och exteriöra delar. 38 s ULMA 1973

Djurnamn i Klottorps by. 50 s ULMA 1973

Demografi och giftermål i Klottorp. 6 s Kustbon 1972

Boningshusets utveckling på Knuters gård i Klottorp från mitten av 1800-talet till 1920.

8 s, Kustbon 1972

Utvecklingen av en gammal boningsgård utan skorsten till ett modernt boningshus på en gammal bondgård i Klottorp. 11 s. Kustbon 1967.

Inledning till Ordlista över Nuckömålet. 11 s.

G: Pärm innehållande ☒Boningshusen och ekonomibyggnaderna i Klottorps by☒
Samma som befintligt i RA.